

SPORT (systém a vymezení pojmu)

- ☞ **Sport**– slovo označující tělesné aktivity moderního člověka
- ☞ **Sportovní činnost** patřila odjakživa do základního rejstříku hodnot lidského života bez ohledu na to, v které historické době byla provozována. Jen se kdysi neoznačovala tímto termínem.
- ☞ **Pojem sport** pochází z *angl.*, převzatý z *franc. desporter*, tzn. oddávat se zábavě (2. pol. 15. stol.)
- ☞ **Sport – tělesná výchova** (čes., nevystihuje podstatu této lidské činnosti). Sport = pohybová aktivita provozovaná dle určitých pravidel a konvencí, jíž předchází trénink

Vymezení pojmu

Pojmem **sport** je dnes označována pohybová (fyzická) aktivita provozovaná podle určitých pravidel a zvyklostí, jejíž výsledky jsou měřitelné nebo porovnatelné s jinými provozovateli téhož sportovního odvětví.

Tato obecná definice má však tři zásadní omezení:

1. Jedná se o pohybovou aktivitu, což vylučuje činnosti, kde se soutěží výhradně pomocí duševních schopností (nebo štěstí, např. deskové, počítačové nebo hazardní hry),
2. pohybová aktivita má jasná pravidla, podle kterých se soutěží (která vylučují úsilí o soupeřův život, např. válku),
3. pohybová aktivita má soutěžní charakter, dochází k poměřování jejích výsledků (což vylučuje např. bojová umění provozovaná nesoutěžním filozoficky zaměřeným způsobem, jógu...)

Původ sportu

Historikové nacházejí původ sportu (sportování) ve dvou zdrojích,

- jedním byla potřeba výcviku armád, která vyústila v nejrůznější hry a soutěže, kde dominovaly bojové dovednosti a fyzická zdatnost (zápas, jízda na koni, lukostřelba...).
- Druhým pak rituální aktivity, kdy určitá forma soupeření byla prováděna jako součást rituálu obětního (řecké olympijské soutěže) či předvídání budoucnosti (mayské obřadní míčové hry).

Fylogeneze pojmů »výkonnost, sport, trénink«

◉ » pravěk «

Mezopotámie (vznik nejstarší civilizace světa, přelom 4. a 3., vrchol na konci 2. tis. př. Kr.), nikoliv podoba závodivých či sportovních aktivit, ale součást kultovních a rituálních obřadů (zápas, pěstní souboje, závody vozů....)

Egypt (Stará říše, Nová říše) - *Kréta*

◉ » starověk«

Starověké Řecko – Sparta, Athény, starověké OH, vznik 776 př.Kr., zánik ve 393 n.l.,

Starověký Řím – gladiátoři, rozpad 395 n.l.

◉ » středověk«

počátek 476 – konec dobytí Cařihradu Turky 1453 nebo objevení Ameriky 1492

ideál rytířství: šerm, jízda na koni, běhání, skákání, plavání, šplh, lov-štvanice, čestnost turnajového zápolení, úcta k dámám, umění recitace a zpěvu) + sporty neurozených (hody, vrhy, zápas) + hry v míčovkách (tenis)

◉ » novověk «

nejmladší fáze dějin (počátek 1492 – v souč. spíše 1640 tj. začátek angl. revoluce – vývoj státního zřízení, nastolení konstituční monarchie), navázal na předchozí aktivity, nabyt však výrazně závodivé podoby, stal se nezastupitelným elementem lidské kulturnosti (házená-přehazovaná, tenis, ragby, fotbal, šerm, dostihy, box, hokej....)

Sport v současném smyslu

má své počátky v industriálních společnostech
19. stol. a je jedním z velkých přínosů Britů
pro okolní svět spolu
s angličtinou a průmyslovou revolucí.

Organizovaná kosmopolitní kapitalistická
společnost se zákony volné soutěže stále více
vtiskávala svůj charakter i rozmanitým
pohybovým zábavám.

Systemizace sportu

Sport je relativně samostatný systém ve společenském systému státu, vyznačující se racionální organizací a řízením, vazbou na organizaci evropského a světového sportu, na olympijské hnutí.

Sport se vztahuje ke společenským systémům, jako je politika, ekonomika, věda, zdravotnictví, kultura, ozbrojené složky a výchovně vzdělávací školský systém.

Sport se stal společenským fenoménem přitahujícím obrovské množství lidí k přímé či nepřímé účasti, ke vlastnímu sebezdokonalování i k obdivu ke sportovním idolům. Stal se také důležitým obchodním artiklem a součástí showbyznysu.

Komplexní **system sportu**
je tvořen třemi subsystemy

- ⊙ systémem výběru mládeže
- ⊙ systémem sportovního tréninku
- ⊙ systémem soutěží

Charakter moderního sportu

můžeme vyjádřit **komponentami**, kterými jsou

- ☞ výběr talentů,
- ☞ specifický výchovně-vzdělávací tělovýchovný proces,
- ☞ vysoká úroveň výkonnosti s cílem vítězství nad soupeřem,
- ☞ systém soutěží,
- ☞ diváctví,
- ☞ organizace a řízení
- ☞ průnik profesionalizace a komercializace do sportu.

Cíl sportu (EU):

Sport chápeme jako fyzickou aktivitu tvořící složku volného času a životního stylu. V současné době se zformovaly čtyři základní směry sportu s prioritním cílem:

- ⊙ **masový sport** (hlavní cíl zábava),
- ⊙ **sport pro zdraví** (*fitness sport*, cílem je upevňování aktivního zdraví a další pozitivní hodnoty lidského života působením rozmanitých rekreačních pohybových aktivit, tj. **sport pro všechny**),
- ⊙ **výkonnostní sport** (cílem je dosahování výkonů a vítězství nad soupeřem, realizovaných na bázi amatérské),
- ⊙ **vrcholový sport** (*elite, top sport* – cílem je dosahování maximálních výkonů a vítězství nad soupeřem realizovaných na bázi profesionální, dosahování ekonomického efektu, vyniknutí).

Sport

Druhy sportu dle Cluma (1999)

- **sport pro zdraví (fitness sport):** cílem je upevňování aktivního zdraví a další pozitivní hodnoty lidského života působením rozmanitých rekreačních pohybových aktivit, tj. **sport pro všechny**
- **výkonnostní sport:** cílem je dosahování výkonů a vítězství nad soupeřem, realizovaných na bázi amatérské),
- **vrcholový sport (elite, top sport):** cílem je dosahování maximálních výkonů a vítězství nad soupeřem realizovaných na bázi profesionální, dosahování ekonomického efektu, vyniknutí)
- **lust sport** s hlavním cílem a snahou o nacházení exkluzivních příjemností, obvykle komerčně spojen s turistikou, označován jako S-sport (sun, sand, snow, sex, speed, satisfaction)
- **rizikový a dobrodružný sport**, jehož hlavní motiv je dobrodružství a napětí (komerčně organizované expedice), **outdoorové aktivity** (ve smyslu člověk- pohyb-příroda), **survivalové aktivity** (extrémní forma předchozích činností), **orienteering** (spojení fyzické a psychické aktivity k dosažení cíle)
- **kosmetický sport** s cílem dosažení optimálního modelového vzhledu, vzevření

Evropská charta sportu

(ČR od roku 1992)

Sport = všechny formy tělesné činnosti – organizované účasti či nikoliv - které si kladou za cíl

- ⊙ projevení či zdokonalení tělesné a psychické kondice,
- ⊙ rozvoj společenských vztahů,
- ⊙ dosažení výsledků na všech úrovních.

Typologie sportu:

- ⊙ Školní
- ⊙ Rekreační
- ⊙ Závodní – soutěžní (trénink – výkon – soutěž)

Sport - jako významný fenomén moderního způsobu života, začal postupně plnit tyto funkce:

- 👉 **výchovně-vzdělávací**, tzn. *fyzický rozvoj* (tělesný, funkční, pohybový, rozvoj pohybových schopností a dovedností, pohybové výkonnosti, tělesné zdatnosti), *rozvoj poznání* (vědomosti o motorice, technice pohybu a vlivu sportovního tréninku na zdraví, s efektem zdravotním i relaxačním, rozvoj somatický, funkční, psychický a motorický), *pracovně profesionální rozvoj* (návyky k plnění povinností), *mravní rozvoj* (pocit zodpovědnosti a povinnosti, fair-play), *citový rozvoj* (kultivace citů k realitě, ke člověku, k rodné zemi, k vlasti), *estetický rozvoj* (zvyšuje estetické nivo, estetické vnímání a tvořivost), *sociální rozvoj* (zahrnující momenty soutěživosti, výkonu, regulované ventilace agrese, příslušenství ke skupině, chování člověka k člověku, vystupování na veřejnosti tj. se sportem související fenomén sportovního diváctví),
- 👉 **zdravotní**, tzn. prevence a kompenzace,
- 👉 **kulturní**, tzn. poskytování zábavy širokým vrstvám obyvatelstva,
- 👉 **reprezentační**, tzn. reprezentace státu, národa (jeho vyspělosti a kulturní úrovně), přispívá k mírovému spolužití národů a států celého světa bez rozdílů (rasy, národnostní society, náboženského přesvědčení, příslušnosti k politické straně, sociálního postavení člověka ve společnosti)..